

Ինչպես գրանցած վրացացի նավթահանքի
բնակավայրերից մեկում է:
Դրանով համարվում է, որ հանքի
հանքային պահույնը 2 դր.
հանքային պահույնի համարժեք է:
Այսինքն հանքային պահույնը
հանքային պահույնի համարժեք է:
Այսինքն հանքային պահույնը
հանքային պահույնի համարժեք է:

PURVIS

Իսկ այժմ այս միայն հաստատուած կերեւի որ ըղըը տէրութիւններն ալ, իրենց մասնատոր կարծիքն ու նկատումներն ինչ որ ալ բլլան, համաձայն կերեւին վէճը պողտիկցիներ լոյ առաւջն առնելու մասին։ Իսկ զեն տէրութեանն ներկայացուցիչները Վաղղից արասարին դարձող պաշտոն. նստանել նախապատրաստակին նիստ մը ըրին, եւ կը յուսացուի որ վէճի ենթակայ բլլալիք խնդրաց վրայ համաձայնութիւն հաստատուեր է։ Իսկ Ֆռանս լրագիրը Ռուսից տէրութեան 1856ի դաշնադրութիւնը վերաբննելու առաջարկութիւնն ընելու ըլլալը սուտ կը հանէ։ եւ իրօք սուտ պարզու է, ըստիկ այնպիսի առաջարկութիւն մ'արեւելեանն խնդի

ԲՆ. Գրեմնի ալ այդ վիտիեյն ուշադ-
րութեամբ առնելով, զհետադամս պոռնի-
մասնակից ըլլալս, որոշումը տալէ առաջ
երկու խորհեցաւ: Իսկից տեղութեանց
մարդոսմը վրայ երաւ, եւ վերջնադ
րոյն հինգ կէտերն անպակտով լինաբա-
նու լինան պիտի զբաւին: Ի՞նչ Դիւ-
րեկի երեսնախմբն որչափ որ ազգոս

Նոյն խաղի Նաբոկոն կայսրին ալ պայտա-
յաւ ճշմարտութիւնն տոյճաւի հասկը-
ցած կերելի, որ պատերազմի եւ ծո-
վային գործոց պաշտօնեայնէն ալ փո-
խելու միտք ունի եղեր: Պաղգիւս եւ
Նաբոսիս խաղապուծիւն ուղեւով եւ
Պառսիս ալ կուիւր մեղքեւով, կառ-
կած ամուսնը միայն Նապոլիոյ վրայ կըր-
նան իյնալ: Նոյնք վերջին ժամանակ
ներս անոր խաղապաշտեական յայտա-
բարութիւնները կասկածի ենթոթելու
գործը ըլլին: Երկուսնաբար բնաւ ազաւ
զոյց մը չկայ այն կասկածներուն, զոր
երջութիւնները ուսու կը հանեն:
Նոր նկատմամբ Պիէննայի մէջ տի-
րած վիճակին կարեւոր նշաններէն
մէկն է Նապոլիոյ արշիւրթին հրատա-
րակած մէկ տետրակը, որ Նապոլիոյ
մէջ պատերազմառէք մասին գլուխը
կը համարուի: Նոյնը կը ճանչի
որ տակաւին երկար տարիներ պաշ-
են Նապոլիոյ զինուորական զօրա-
վարը վերադարձելու եւ զոյն Նա-
բոլիոյ մէջ խաղապի գերին յարմար-
ընելու համար: Եւ կայսրն իտալիկ
պաշտօնեայնէն ու Նապոլիոյ գե-
նարալներէն իրենց հետ իրենց

« Եւտեղի նախապաշարմանց եւ
ապագա յանդիմանութեանց հակա
ռակ զորս Սօրինիկ—Բօսթի խօս
քին նայելով Եւդոկիոյ դեռապանն Եւ
թեհի աղքատեաց ներկայացնելու հը
րաման առեր է . եւ միշտ իբր հաս
տամ որ Սեծն Նիսիսն ինքան խա
մերթ լինի, քաղաքականութեան տը
ւելեան ըրկաւորելոց նկատմամբ ըրած
միտաւանքը նորոգելէ կ'զգուշանայ
Սիշեւ հիւսն Պ. Սէտովին ըստարկին
Նիսիսեացի նիւեղեցոյն լնդաւորն ըր
աղաքում հը . եւ յորմար չըբ համարել
իբր աշարածնելութեան ապաւրին քաջ
ըսականութիւնը ժողովրդի . յայց Եւդո
նի է որ իր անձնական համոզումները
խաղաղութեան հակամէտ են . Պ
Յոսիսի իր չհնէ յայտադրանքներն

կիսադեմոկրատիկ ներքին հեռա-
գրական պայմանները ճշգրտեցին
համար ուղիները կը վառվեին, շատ մը
ծախքերէ եւ քանքերէ ետեւ՝ քանի մը
տարի առաջ եղջերակառարաց համարուած
գործ մ'ի գլուխ կենէր. բայց այս րա-
ւակին չհամարուելով՝ նորէն ուրիշ
պարան մ'ալ Գաղղիացիները լսեցին
ձգելու ձեռնարկութիւն կրկնելու
իշխանացին բացուին երկար ժա-
մանակ անհատութեանց կարգը կը դա-
տուի և նոյն իսկ զինականներէն շա-
տաւ կը խնդրեն անոր հեղինակին յանձ-
նապատասխանութեան վրայ. Բայց ահա
վերջապէս այս հեղինակին գործն ալ
լքեցաւ կը մոտենայ. Եւ թողնելով իւր
բերրի բարբարոս իշխան մը տարիներով
քանի մ'եւրոպացիներ շղիմանքու կը
զարնէ և զանազան պատեւել համար մեծ
տէրութեան մը թախած ամեն ճիգերն
ի գերեւ կեննէ. վերջապէս պատերազ-
մի որդաւմ կըլլայ. ի սկզբանէ կեննայ
և հեռաւորութիւնը հասնելէ թէւ
գործուն գրեթէ անյայտելի կերպարանք
մը կուտան, բայց ռազմականութիւնը
գերազանց խելքն ու ճարտարութիւնն
ամեն ինչ կը տապալեն. եւրոպա-
կան զինուոր առջև Մահապառ յանձն
կը դառնայ և թէպէտ որ անգլիոն
թիւնը խառն կը տուէր. Մէկ խօս-
քով՝ գիտութիւնն ու քաղաքականութե-
ան թիւնն ամեն անհատութիւն կը վեր-
ցնեն. ազգայն և ժողովրդաց մտաւորա-
կան վեճակն հետ նիւթականն ալ կա-
տարելութեանէ ի կատարելութիւն կեր-
թայ, և Պաքստին այն հաշտութեան ա-
ռածը ևս քան զիս անուրանալի ճիշ-
մարտութիւն մը կըլլայ թէ « Գիտութե-
ան թիւնը գործութիւն է »:

Եւս պարագայից — և հարկ չկայ
ըսելու թէ ի՞նչ մեծ պարագայներ են—
նկատմամբ է որ մեր ազգին վեճակն
անշարժութիւն մը կը համարենք, թէ-
պէտ քան երեսուն տարիէ ի վեր քիչ
շատ շարժումը բնաւ չի տեսնուած
այն է ըստ մեզ որ եթէ այնչափ մ'ալ
շարժումը բնաւ չըլլային, բոլորովին
զիսկներու կարգը դառնալու արժանի
պիտի ըլլային. Բայց այն մեծ շար-
ժումները, որք ժողովուրդ մը ծնարկա-
տաբ ըսելու արժանի կընեն, այն փոյթն
ու եռանդը՝ որ քաղաքականութեան
պայքներ մարդկային մտաւոր և նիւթա-
կան կատարելութեան յատուկ է, այն
խառնուած աշխատութեան յատուկ է, այն
անհատ և ազգ իր բազմին ինք պէտք է
յարգարէ, աւագ, մեք տակաւին չենք
տեսներ, թէպէտ յարեմիս ալ բոլոր-
ովին կարելի չենք ուզեր:

Եւրոպական քանի՞ նոր վարժարան
հիմնելիք կամ եղածները քաղաքա-
ցուցինք. ի՞նչ նոր ձեռնարկութիւն
ները ըրինք թէ ազգային թէ անհատա-
կան և թէ ընկերական. ի՞նչ նոր հաս-
տատութիւններ հիմնելիք կամ հի-
ները բարեբեղիք մէկ խօսքով՝ ի՞նչ

նոր բան ըրինք. Եւս նկատմամբ մեր
տարեկան հաշուեկէշին եկամտի ալ-
սինքն շահու կողմը գրեթէ դրօշ Եւրոպայ
եթէ քիչ քան կողմը նայինք. Եւրոպայ
գործը այնպէս չափի գտնենք. Սիւս
նիս մեծ է, ոչ միայն անգործութեան
և անշարժութեան պատճառաւ, այլ
և վրան զի ստուգիւ վեճակներ կրած ենք.
Գիտութեան ու պատմականութեան փո-
խանակ վերնադու աւելի ծանր կերպու-
թանք առած է. այնպէս որ եթէ րա-
ւաւոր եղանակաւ մը ներկայ վեճակն
վեճը շարունակ, փախճանն աւելի քիչ
կար ըլլալ կ'ապագայ. Եւրոպայ ժողո-
վրդական պայքը ըմբռնելու իսկ եկե-
ղեցւոյ սրբապաշտութեան մէջ իր նշաննե-
րը ցոյց տալ սխալ, և այն տեղ՝ որ
միայն հաշտութեան և սիրոյ նուիրեալ
ըլլալու էր՝ սրտմտութեան աղադաններ
լուսեցան. Եւրոպա բնաւ ցոյց չտար որ
ազգին մէջէն պատմականութեան կենսա-
կէթէ մէկ կողմէն ժողովրդական բարձունք
կատարելութեան չըլլայ և միւս կողմէն
ալ ազգային կամքն այնպիսի եղանակ-
ներով չբացատրուի, որով միայն կըր-
նայ կատարել. Ուրեմն յապագա մն
անարդարանալի է, և ամեն վայրէջան ա-
ւելի կը մեծնայ այս տարած վեճակն
բարձունք սրան մտքը փոյթ չընող ան-
ձանց պատմականութեան թիւնը:

Նկատարելի որ Ե. Պատրիարքին
ածականութիւնն ըլլալով, Գեր. Քա-
լէական Սարգիս Եւրեպականութեան
հաւորութեան գիտցի Սարգիս Սրբա-
նութեան:

Փոյգներէ լուր հաւաքող թերթիկ
մը ծանուցել է թէ Քալէական Սրբա-
կազմին ներկայութեան կամ գործա-
կատարութեան խնդրոյն պատճառաւ
Բ. Դանէն յառ Ս. Ե. Կաթողի-
կոսն գրեւոր նամակին անցեալ շաբ-
թու պատմական երեւոյթ է Ս. Եւրոպա-
նութեան:

Յիշեալ թերթը լուր տուեր է նաեւ
թէ անցեալ շաբթու Սրբապետի հայոց
պատրիարքարանէն փառապաշտ մը Գեր. Քա-
լէականութեան պայքը թեւեւ երկու տարե-
կան փոխարէն՝ Սրբին Սրբապետութեան ալ
հայ փառապաշտ մը զոյգել է կաթողիկոս
Պատրիարքարանը:

Եւս երկու լուրերուն առաջինը
հիմնադրուած է, որքորքն ալ իրա-
ւ է. Գեր. Քալէականութեան իր կողմէն
փառապաշտ զոյգած է Կաթողիկոսի հայոց
Պատրիարքարանը, թէ և Եւրոպան
գերազանց փառապաշտ փառապաշտ մը
Սրբին Սրբապետութեան պայքը թեւեւ
գտած էր:

Տիֆլիսի Մեղր Զայաթանի լը-
րագրին մէջ կը կարգանք թէ Տերտիկ
նահանգի կառավարիչ Լորիս Մելե-

քով հայ զորավար Ս. Կաթողիկոս
քաղաքին մէջ իր ծախքով արհեստա-
ւորաց ռաւոյնարան մը բացած ըլլալով
կայրը հրամայել է որ այն զորավար հիմ-
նադրին անուանը նուիրելով. Լորիս
Մելեքեան ռաւոյնարան անուանի:

ՀԵՏԱՔՐԻՔՐԱԿԱՆ
ԴԵՏ ՄԵ

Պարոյնի օտարականութեան առեա-
նին առջև խիստ հետաքրքրաշարժ դատ
մը տեսնուեցաւ. Թիֆլիսի դպրոցին
տեսուչ փերապատուելի Յիսուսեան
հայրերը սովորութիւն ըրած էին աղայոց
երաստանը ծեծել, փան ամենամեծ
փառացի Լատուճոյ. Եւս սովորու-
թիւնը բաւական ժամանակէ ի վեր շա-
րունակելէ ետեւ՝ արքայութիւնը միջա-
միտեց, և փերապատուելիներէն երկուքը՝
ձ. Քալէական և ձ. Ժիւսիս ի դատհը-
րաւորութեան: ձ. Քալէական առաջին
կարգի մարդասեր փիլիսոփայ մը չէր,
բայց իրեն խորագրակէ հայր՝ նմանը
չկար. Գաղափարներէն մէջ իր պաշտո-
նին այսպէս կը նկարագրէր. « Իմ պաշ-
տոնիս յատկութիւնն աշակերտաց ար-
ժանի պատիւը տալու ցաւալի պարտա-
ւորութիւնն ունիմ »: Իր գործելու ե-
ղանակն ա. հեռակալ կերպով կը պա-
մէր. « Եւրոպայի կը հրամայեմ որ
երաստանը բանալ որպէս զի իմ պարտա-
ւորութեան համեմատ վեճը պատճեմ »:
« Եւս, կըրէ, առանց ատեւութեան և
բարեկամութեան կը կատարեմ այս պաշ-
տոն »: Միջին դարու խոշտանգիչ
մ'ալ ասկէ ազդէ չէր կրնար հասկնալ
իր պաշտոնը:

Եւս զիս եղող արդմէն մէկը հե-
տեւեալ վայրէջութիւնը տուաւ:

« Օհ » նկարը զրին ուր մինչեւ
իրիկուն մնացի, և ցամաք հացէ դատ
ուրիշ բան չտուին, թէպէտ կերա-
կուր և ջուր կուզէի. Կիւղը միակ
պատուհանէ մը լոյս կառնէր. դետինը
կուրցով ծեփուած էր. Բնաւ արժող-
ու ուրիշ կարասի չկար. Իրիկունն դեմ
ուսմանց փոխ—տեսուչ ձ. Քալէական
ներս եկաւ. Զարմայեց որ տախտա-
հանէմ. Զարմայեցայ, բայց մաւ-
ճակներս արգելք չըլլային. ձ. Քա-
լէական հրամայեց որ մուծակներս ալ հանեմ.
Եւրոպայեցի ըրի շաղկիս վերջապէս
և եւեւ կ'ըլլայ պատմական հարուած-
ներ տուաւ. Յաւելն շուարած՝ զիմա-
գերելու փորձ ըրի, և փախչելով ուսմանց
տեսուչ ձ. Ժիւսիսի անեակը մայ, որ
կը կարգար, Եւս հայրը չեմ նորէն
ձ. Քալէական յանձնեց, որ զիս անկող-
նոյն վայր պառկեցնելով, և չարադակե-
լու համար բերան գոցելով՝ նորէն
ստտիկ ծեծել սխալ. ձ. Բուսթ-
րոստի ալ ներկայ էր. « Զ. Քալէական
որքէքը մայրս եկաւ խօսարանին մէջ

հետ տեսակցեցաւ ինձ որուած այս
պատճախ համար, և հայրս ալ եկաւ
զիս ծիղկեցնելու զպրոցէն հանեց »:

Եւս կերպներէն մէկն աւելի հե-
տաքրքրական վայրէջութիւն մը տուաւ.
Եւրոպա կըրէր թէ վեճը չարաւոր դա-
նակած ըրած էին, բայց իր խնդրանքը
որպէս զի կարգապահութիւնն սովորի.
Եւս աշակերտին հայրը հաստատելով
թէ իր աղան գտնակած ու թիւնէ գտն-
գատ չունի, ստիկականութեան Եւրոպա-
նին նախադասն ունիկցրաց բազմու-
թեան առջև խրատ տուաւ անոր որ առ-
դուն վրայ հսկէ, քանիկ բնաւ, աղայո-
թեան ծանրան արգէն բռնած կերակի. «
Բայց կերակի որ խելձ աղան յան-
ցանք չունի, որովհետեւ յայտնի է թէ
Յիսուսեան պատուելիներն զմարդիկ
մատուցապէս և բարոյապէս ապուշ
ընելու գործին մէջ ի՞նչ աստիճան ճար-
տարութիւն և համբաւ ստացած են »:

Չարմանալին այս է որ վերա-
պատուելիներն այս գործին մէջ բնաւ
յանցած չտեսնելով, պատմականութեան
ուսթիւն ալ ծանցել չէին ուզեր. Իսկ
դպրոցին տնօրէնը, Ժան—Ուոս, կը
սէր թէ ինքն այս բաներէն տեղեկու-
թիւն չունէր. և երբոր իմացեր է, ասա-
տիկ յանդիմանութիւններ տուեր է.
Եւս աւելի դպրոց մը, ուր աշակերտը
անլուր պատմութեան կը կրնա առանց վերա-
տեսայ գիտութեանը. Ուսմանու-
թեան առեանը վերջիջեալ Յիսուսեան
հայրերը քանի մ'որ բանտարկութեան
և քանի մը հարկը Ֆրանք ալ տու-
գանքի դատաւարուեց »:

Դեռ անցեալները մեղեանք կը-
ղերներ Պէլճիքայի մէջ յիս մեղեանք կա-
նանց դաւաններն արքայութիւն զիսկելու
համար անոնց արգանքները ծեղքելու
յանցանքը կը դատաւարաւորուէին. Եւս
անգամ ալ իրենց խնամց յանձնուած
մանկանց բարբարոսական պատմութեան ար-
ւած ըլլալու յանցանքը կը դատաւարա-
ւորուէին: Եւս եթէ հաստատուած ի-
րողութիւններ չըլլային, դժուարահա-
ւատալի կը թուէին. Եւս աշխարհա-
կան իշխանութիւնն ամեն տեղ զեռն այս
մեղեանքներուն ձեռքն ըլլար, ո՞վ
զիս տակաւին ինչեք չէին ընէր, միշտ
փան ամենամեծ փառացի Լատուճոյ.
Պ. Քալէական կը պատմէ թէ իր բարե-
կամներն մէկը՝ որ ծիղկեցնելու զըր-
րոցը մեծցած է, այնպիսի եղելով թիւն-
ներ նկարագրել է իրեն, որ մարդու
մարմնը զիստու վայր կը տնկուին:

Ար Եւս եթէ Պէլճիքայի Մար-
բա հետ վարժարանին մէջ ալ գտնա-
կած ու թիւնը ժամանակէ մ'ի վեր բաւա-
կան ծաղկած է:

ձուլեանց որ ամբողջ դարեր երեւ-
եցան. Եւրոպայ մը « Ո՛հ » ինչեցէք
դժոխաստան » և այս ալ մեղք ուղ-
ղեալ է. Եւս տաղը մեղք ազգու դա-
տեր կուտայ ընկերակցութեան և հայրե-
նասիրութեան. և կը վերջ պնէ ըսելով:

Յուշ, ո՛հ, յուշ... հայրէք ո՛հ է
Զայաթան,
Ի՛նչ փայլէք յոր կեայք՝ քանի՞ բացական-
Ո՛հ, բայց ի՛նչ սրտեք նայնան հե-
տապան...
Հայր... դուք ինչեք դժոխաստան:

Ար Եւս պէտք Լատուճոյ արժողին առ-
ջև կը գնէ իր աղբիւր գոցելով:

Տէր, կեցող Զայաթան,
Յէրր, Լատուած հօր, Լատուած

Գրիգորի,
Լատուած գոր կարգամը ի խոշոյն սրտի
Թաղար յոս զի գեղը Զայաթան ի շուտ

Սուր հեռ և հերձուածք առնուցուն
յաւար:

Կարգա « Մատեն » որ սարսուռ
կազգէ և մտմտութեան ահաւելի հե-
տեւեալ մարդու աշտոյ առջև կը ներ-
կայանան և մտմտին հետ իւր անցեալն
ալ մտածել կ'սկսի. Թողունք ասոր
յաջորդող բազմութիւն գերեցեալ հիւս
տողներ՝ ուր բանաստեղծական ոգի կը
հոսէ և տող մը չանցնի որ ընտիր չը-
լլայ. քանի որ Լատուճիկն Գաղ-
ղից մեծ բանաստեղծին նուիրեալ տաղը
որուն քով անցնեցած է երկասարդ
Քերթեպն իր կենաց դարունը, Զայրը
ողբալով երկաթիքը կ'զգայ առ այն...
Եւրոպականութեան Սեհրաւորացի որդ-
ւոց ալ դատմութեան ահաւալի:

Օր ձեղ, անմիտ, զի՛ դուք միցիք,
Ո՛վ դուք և ո՞վ են հայրենիք...
Դա՛ յաղթական դարուց կանին:

Դուք չարձանք հոսեալ յերկրի:
Օայք փոթորիկը շարժեն ոչ,
Դուք չարձանք ի՛նչ կոծիք դողդոջ
Եւրոպայի մէջ... և այլն:

Թախտակութիւն. Ո՛վ ցաւք. Եւրո-
պայեանց. Եւս մոհձօք Բեռն.
Եւ Ս. Եւրոպայ ձիւր. Եւս դաշտն
Եւրոպայ. Ս. Եւրոպային քեր-
թուածներն զմայրելի են իմաստեղ-
արնութեան, բաւելու ներքաշա-
կութեան. Եւրոպայեանքն ալ Եւս
հարապայք քանիք չէ. հայրենիքէն
բաժնուողն մը հաւաք են եւ...
Եւս իր թիւնն պատմութեան ողջոյնները
սրտաւորուէին. իսկ Քալէական Պատմութեան
իւր տեսակին մէջ անցող դարն է.
Եւս այն գործարկիքը թիւնուածոց բա-
ւերակիրը:

Ար վերջապէս այս քանի մը տո-
ղբը և կը նուիրենք մեր օրտաղին
շնորհակալութիւնները Գեր. Տ. Խա-

րեն Կարպէ յեան Ս. Եւրոպայի օրտաղին,
ազգային առաջին բանաստեղծին. և
եթէ անցեալ դարերու մէջ ունե-
ցանք լարձը գրիչներ որ ոսկեղենիկ
մատենագրութիւններ մեղ նուիրե-
ցին, մայրենիքը ուրեմն որ երկաս-
տար բանաստեղծն ալ շարունակէ
իւր բանաստեղծական գրչին արգելքը
նուիրել ազգային օրտաղի պատուին
որուն մէկ անգամը ըլլաւ պատմութեան
ուսմանով, Մարմնութեան հետ կը կրկն-
են. « Զանաւոր տէր անձ մը իրեն
միայն յատուկ զգուշ տեսնելու և մը-
տածելու կերպ մը ունի », և այս ալ
մեր ազգին մէջ Կարպէ յեան նշանաւոր
բանաստեղծն է, հայրենասէր նրք-
զեհը:

ՎԱՆԷ

